

Boros Imola

A hatékony tanulás-tanítás lehetősége osztatlan osztályokban

Az osztatlan osztály

Az összevont osztályokban folyó oktató-nevelő tevékenység az egy időben, ugyanazon teremben, egyetlen pedagógus irányításával zajló oktatást jelenti 2, 3 vagy éppen 4 korcsoport/osztály számára. Az összevont osztályokban tanítóknak ugyanazt a tantervet kell követniük, ugyanannyi idő alatt, mint az osztott osztályban tanító kollégáiknak. A tanulási tevékenység szervezése nagyobb odafigyelést igényel, a tanító figyelme is megoszlik az osztályok között, hiszen segíteni kell az elakadóknak, észre kell venni a gyorsan végzőket, új feladatot adni, a fegyelmet fenntartani, de a lustálkodókat sem kímélni. Úgy is mondhatnánk: a differenciálás minden szegmensére kell figyelnie az osztatlan osztályban dolgozó pedagógusnak.

Alig tizenöt éve még arról írtak a szakkiadványok, hogy az összevont osztályokban folyó oktatás szükségmegoldás, melynek fennmaradását is előre lehetett látni, hiszen a demográfiai robbanásra, az életszínvonal növekedésére nem számíthatunk. Mint fogalmaztak: nem önsajnálatra, passzív túlélésre kell koncentrálni, hanem az adott lehetőségek optimális kihasználására kell törekedni. Felismerték, és egyre gyakrabban hangsúlyozták az összevont osztályokban folyó oktató-nevelő munka előnyeit: az önállóságra való nevelést, kezdeményező-készséget, a tudatos munkára szoktatást, valamint az osztályközösség tagjaiban tudatosítja az együttműködés és egymásrautaltság szükségességét is.

A pedagógiai gyakorlat bebizonyította, hogy az osztatlan osztályokban tanító pedagógus – tevékenysége helyes megszervezésével – ugyanolyan jó eredményeket érhet el, mint az osztott osztályokban dolgozó pályatársa.

Tudnunk kell azt is, hogy az osztatlan osztályokkal való munkában nem vagyunk egyedül. Reformpedagógiai irányzatok jeles képviselői hangsúlyozzák a heterogén csoportokkal való munka hatékonyságát. Ilyen koncepción alapszik a Jena tervű iskolák működése is. A tananyag nem tér el az általános követelményektől, csak az odavezető út más. A tanító heti terve egyénre szabott, differenciálást tesz lehetővé, figyelembe veszi az életkori sajátosságokat és az egyéni

jellemzőket is, csakhogy a tevékenységek sorrendjét a gyerek választja meg. Életszerű tanulási egységek, vagyis projektek iktatódnak be a tanmenetbe.

Mindent összevetve tehát, nem lehetetlen bizonyos tananyagrészeket közösen feldolgozni a különböző osztályokkal, vagyis projektekkel gazdagítani a tanulást. Kompetenciaalapú oktatásunkban a tanterv előíró szerepe háttérbe szorul: a tanterv nem követeli, mint régen, egy tankönyv kizárólagos követését, s a közös projekt élménye, a produktum megéri, hiszen újra látni lehet a tanulás iránti érdeklődést tanulóink szemében.

Ilyesféle elhatározásokból dolgoztam ki tematikus heteket négy osztálynak. Nagy könnyebbség volt követni a beosztásomat. A környezettudományok témákat vettem alapul, ehhez kapcsoltam az anyanyelvi leckéket és a különböző művészeti tantárgyakat.

Integráció és projekt

Az összefüggések keresése, a tudományközi látásmód ősidők óta foglalkoztatja a tudósokat, de az oktatásban csak a 20. században kezdtek az integrációval foglalkozni. Ekkor a tantárgyakra tagolt oktatási forma mellett kezdtek az integrációt érvényesítő tananyag-szervezési és módszertani megoldások születni, amelyek közül a legismertebbek a reformpedagógiában kidolgozott, ma reneszánszukat élő projekt rendszerű tanítási programok. Az integráció lebontja a tantárgyak közötti határokat, s ugyanakkor az integrált tárgyakban a gyermek érdeklődése és társadalmi tapasztalata lesz a tananyag-elrendezés legfontosabb szempontja. A tantárgyi integráción alapuló szemléletben sikeresebben valósulhat meg a saját tapasztalatokon alapuló, önálló ismeretszerzés képességének kialakítása, az érdeklődés folyamatos fenntartása, a gyermekek tevékenykedtetésének megvalósulása, valamint a kritikus szemlélet kialakítása. Integrált tantárgyi oktatás esetén a különböző kompetenciák köré szerveződnek a közvetítendő tartalmak. Az integrált tárgyak esetében valóban olyan tartalmak áramolnak az iskolába, amelyek korábban nem voltak ott. Az integrált tantárgy tanításában természetszerűen érvényesül a tevékenységközpontú oktatás, sikerrel alkalmazhatók a változatos és eredményes tanulásszervezési formák, ezek között például a projektpedagógia, a kooperatív technikák.

A projektekben való részvétel, a projektek általi tanulás egyre gyakoribb és népszerűbb a pedagógusok és gyermekek körében egyaránt. Az óvodából már úgy jönnek a gyermekek iskolába, hogy vannak „projekttapasztalataik”, hiszen

az óvodai nevelésben hatékonyabban alkalmazzák ezt a tanulásszervezési alternatívát, annál is inkább, hogy az *Óvodai Tanterv* (2008) a minőségbiztosítási ajánlások rendjén kiemeli, mint ennek egyik lehetőségét, a projektek tervezését és kivitelezését. Amennyiben az óvodai komplex személyiségfejlesztés szolgáltatában jó eredményeket érhetünk el a projektek használata által, illetve az iskola is visszaigazolta már az előnyeit, az osztatlan osztályok esetében is az egyik leginkább előtérbe kerülő fejlesztési stratégiaként tarthatjuk számon. Egy olyan komplex fejlesztő-hatásszervezési megoldás, amely lehetőséget teremt a tevékenységbe integrált tanulás eredményes megvalósítására, valamennyi műveltségterület feladatainak együttes megvalósítására.

A projektoktatás bármely életkorban célravezető oktatási stratégia. Az elemi oktatás folyamatában való alkalmazásának létjogosultsága abból eredeztethető, hogy a 4–8 éves korosztályról tudjuk: legkönnyebben konkrét tartalmakat, szemléletes jelenségeket idéz fel, gondolkodása érzéki, a gyakorlati cselekvéshez kötődik. Ebben a szakaszban tehát a projekt módszer szerepe nem egyszerűen a megalapozás, a tapasztalatszerzés biztosítása, hanem egyben a gondolkodás helyességének kipróbálását biztosító keretként van jelen. A projektekben felértékelődik az egyéni gyermeki kezdeményezés szerepe, a saját élmény, az elgondolás és a tapasztalás biztosításának törekvése. Fontos tehát, hogy engedjük a gyermeki kezdeményezések megnyilvánulását, teret engedve annak, hogy beépüljenek, sőt alappilléreivé váljanak a tudásépítési folyamatnak. Ugyanakkor segítenünk kell a gyermeket tapasztalatai tudatosításában, továbbgondolásában, ráirányítva figyelmét a kérdéskör olyan más elemeinek felkutatására, megvizsgálására is, amelyek az egyéni kezdeményezésben nem voltak nyilvánvalók, de hozzáférhetőek számára, érdekesek, fontosak lehetnek, a tudásépítés kiteljesedését szolgálhatják.

A 2008-ban kidolgozott óvodai curriculum, illetve a 2012-ben bevezetett előkészítő osztály curriculumja az integrált nevelés elveinek alkalmazását írja elő. Az említett új curriculumok, elvárások tanulmányozása során arra az elhatározásra jutottam, hogy osztatlan osztályomban (négy korcsoport tanulóiról van szó) projektek bevezetésével próbálom ki az integrált nevelés elveit. Megpróbáltam adott fejlesztési területek figyelembevételével megszervezni a napi tevékenységeinket úgy, hogy a *nagy fejlesztési területeket és azokat integráltan átfelelő témákat érintsünk*. A foglalkozások során a gyermekek életével kapcsolatos témákat a jellegzetes és egyéni gyermeki világkép feltárását lehetővé tevő témákat integráltan dolgoztuk fel. *Témaközpontú foglalkozások* zajlottak, amelyek

különböző tudományágak ismereteit ölelték fel. A *tematikus projektek* tervezésében elsődleges szempont, hogy *a gyermekek részéről fogalmazódjék meg az igény az egyes témák feldolgozására*. Az osztatlan osztályok adta heterogén csoportok lehetőségét jól kiaknázhattuk a projektmunka alkalmával, hiszen úgy alakíthattam a csoportot, hogy minden korosztályból minden csoportba kerüljön egy-egy gyermek. Így csoporton belül is segíthették egymás munkáját, illetve tanulhattak egymástól.

Az alábbiakban egy olyan projektet mutatok be, amelyet a saját osztatlan osztállyal a tanév folyamán megvalósítottam. A bemutatott, tevékenységekre vonatkozó javaslatok tovább bővíthetők, sőt kiegészítendők az adott osztály igényeinek megfelelően.

A család-projekt

Téma: *A család*

Korosztály: 6–11 év, I–IV. osztályos gyerekek, vegyes csoport

Létszám: 13 tanuló (3 első, 2 második, 6 harmadikos és 2 negyedikes)

Időtartam: 1 hét, napi 1–2 vagy 3 óra

Eszközök: kártyák (betű, szó, mondatrészlet), verseskötetek:

Kányádi Sándor, Tamkó Sirató Károly, Móra Ferenc, Gyulai Pál, József Attila, Weöres Sándor, Donászy Magda költőktől, fényképezőgép, karton és kézimunkakellékek

Módszerek, eljárások: játék, szemléltetés, megfigyelés, magyarázat, beszélgetés, bemutatás, gyakorlás, mesélés, értékelés

A téma indoklása: Április utolsó, május első hete megfelelő alkalom erre a témára, emellett mind a négy osztály anyanyelvi, kissé pedig környezetismereti anyagához is kapcsolódik. Alkalom nyílik tehát a szimultán osztályban megszervezendő közös tevékenységekre, melyek által a beszédképesség, mint kompetencia fejlesztése is megvalósulhat.

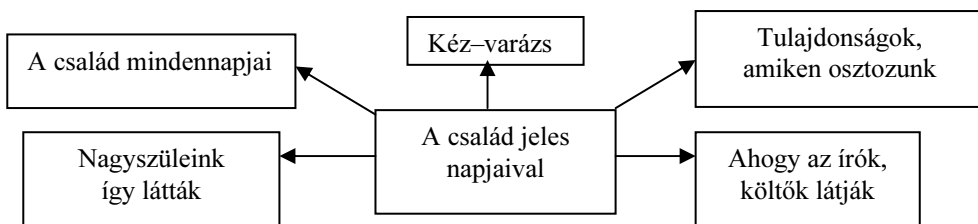
A projekt célja: a résztvevő gyerekek az önálló és csoportos tevékenységek során ismerkedjenek meg a családok életmódjával, fogalmazzák meg véleményüket a család egységének fontosságával kapcsolatban, fejezzék ki magukat

minél árnyaltabban, ismerjék és használják az emberi tulajdonságokra, közösségek életére vonatkozó szóláshasonlatokat.

A feladatok meghatározása

- nyomozzák ki az egyes családok történetével kapcsolatos érdekességeket
- keressenek olyan művészeti, irodalmi alkotásokat, melyekben a család fordul elő
- keressenek anyukával kapcsolatos verseket, közösen adják elő azokat
- készítsenek közös rajzokat, terveket a projekt során (például anyák napi üdvözlő, anyák napi műsor terve, ajándék anyának stb.)
- osszák meg egymással a szerzett információkat
- tanuljanak meg egymástól tanulni
- tudjanak önállóan és csoportosan információkat szerezni
- vegyenek részt szervezési és tervezési tevékenységekben
- segítsék egymást az ismeretszerzésben, akkor is, ha nem csapattagok
- mutassák be, jellemezzék alkotásaikat
- értékeljék egymás munkáját és hozzáállását

A projekt terve

A projekt tevékenységei tantárgyak szerinti lebontásban

Anyanyelv – I. osztály

Témák: *Darázs-garázs (zs, Zs);*

A ty, Ty betű írása;

Szöveget szemérett (olvasmány).

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- az új anyag beépítésére eddigi ismeretrendszerébe;
- pozitívan viszonyulni az olvasáshoz;
- betűket alakítani, kapcsolni, szótagokat, szavakat, szó szerkezeteket írni;
- az elhangzott szöveg megértésére, válaszadásra, párbeszédre;
- a család közös tevékenységein szívesen részt venni, feladatokat vállalni.

b) A projekthez kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- fogalmak megértésére: barátság, együttérzés, elégedetlenség, telhetetlenség;
- szövegalkotásra;
- véleménykifejtésre;
- választékos szókincs használatára;
- empátia tanúsítására.

Anyanyelv – II. osztály

Témák: József Attila: *A család*;

Petőfi Sándor: *Füstbe ment terv*.

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- az új szavak aktív szókincsbe való integrálására;
- érdeklődéssel követni a konkrét kommunikációs helyzeteket, és részt venni azokban;
- külön-külön és szövegösszefüggésben is értelmezni a szavakat;
- a beszédhelyzetnek megfelelő mondatok alkotására;
- a szöveg fizikai hordozó közege által tartalmazott információk felismerésére;
- a család közös tevékenységein szívesen részt venni, feladatokat vállalni.

b) A projekthez kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- fogalmak megértésére: barátság, együttérzés, elégedetlenség, telhetetlenség;
- szövegalkotásra;
- véleménykifejtésre;
- választékos szókincs használatára;
- empátia tanúsítására.

Anyanyelv – III. osztály**Témák:** Petőfi Sándor: *Füstbe ment terv.*Antoine de Saint Exupéry: *Felelős vagy a rózsádért.***Részletes követelmények**

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények:

A gyermek legyen képes:

- részt venni a konkrét kommunikációs helyzetekben;
- helyesen és folyékonyan olvasni a verses és prózai szövegeket;
- érdeklődést mutatni az olvasás iránt;
- alkalmazni a tanult nyelvi és helyesírási ismereteket;
- a család közös tevékenységein szívesen részt venni, feladatokat vállalni.

b) A projekthez kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- fogalmak megértésére: barátság, együttérzés, elégedetlenség, telhetetlenség;
- szövegalkotásra;
- véleménykifejtésre;
- választékos szókinccs használatára;
- empátia tanúsítására.

Anyanyelv – IV. osztály**Témák:** Kányádi Sándor: *Kenyérmadár* (olvasmány);József Attila: *Mama.***Részletes követelmények**

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- a szöveghordozók által tartalmazott információk felismerésére;
- a család közös tevékenységein szívesen részt venni, feladatot vállalni;
- empátiát tanúsítani a nehezebb sorsú gyermekek iránt.

b) A projekthez kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- fogalmak megértésére: barátság, együttérzés, elégedetlenség, telhetetlenség;
- szövegalkotásra;
- véleménykifejtésre;
- választékos szókinccs használatára;
- empátia tanúsítására.

Környezetismeret (Tudományok) – I., II. és III. osztály

Témák: I. és II. osztály: *Tisztaság, fél egészség;*

III. osztály: *Az érzékelés;*

IV. osztály: *Az emberi élet szakaszai.*

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek:

- ismerje és alkalmazza a fontosabb higiéniai szabályokat;
- rész vesz az iskolai és otthoni takarításban (osztály, szoba, udvar);
- ismeri az érzékszervek szerepét, azok épségének fontosságát.

b) A projekthez kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- a társadalmi közösség egyes alkotóelemeinek megismerésére;
- az ezek közötti kölcsönös összefüggések felfedezésére.

Környezetismeret (Tudományok) – IV. osztály

Téma: IV. osztály: *Az emberi élet szakaszai*

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek:

- ismerje az emberi élet szakaszait és a szakaszok sajátosságait.

b) A projekthez kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- pozitív énkép, akarati és jellembeli tulajdonságok alakítására;
- kapcsolatteremtésre és kapcsolattartásra;
- a közösségbe való beilleszkedésre;
- változatos megoldások alkalmazására a téma megvalósításában;
- a környező világ plasztikus ábrázolására;
- a technikák eredeti alkalmazására.

(Ezek a projekthez kapcsolódó követelmények jelennek meg a földrajz, polgári nevelés, rajz és kézimunka tantárgyak esetében is, lásd alább.)

Földrajz – IV. osztály

Téma: *Románia közigazgatási térképe*

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek:

- fedezze fel a szomszédos megyéket;
- ismerje, hogy milyen hivatalok léteznek egy polgármesteri hivatalban.

b) A projekthez kapcsolódó követelmények ugyanazok, mint a *Környezetismeret – IV. osztály* esetében (lásd az előző oldalon).

Polgári nevelés – III. osztály

Téma: *A legkisebb emberi közösség: a család*

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek:

- tanúsítsa, hogy szívesen részt vesz a csoportmunkában;
- fogalmazzon meg érveket és ellenérveket valamely kérdéssel kapcsolatban.

Polgári nevelés – IV. osztály

Téma: *A helyi közösség*

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek:

- vegyen részt a csoporton belüli pozitív légkör kialakításában.

b) A III. és IV. osztályban, a polgári nevelés projekthez kapcsolódó követelményei ugyanazok, mint a *Környezetismeret – IV. osztály* esetében (lásd az előző oldalon).

Rajz – I–IV. osztály

Téma: *Családom*

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek:

- hozzon létre alkotásokat a vonal különböző formái megjelenítésével.

Kézimunka – I–IV. osztály

Téma: *Szív alakú ajándékdoboz vagy ékszerszertartó – választásra*

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek:

- vállaljon különböző szerepeket valamely termék megtervezésében, elkészítésében és értékelésében;
- oldjon meg gyakorlati problémákat a mindennapi életből, felhasználva a tanult technikákat.

b) A *Rajz* és *Kézimunka* I–IV. osztályos oktatásakor a projekthez kapcsolódó követelményei ugyanazok, mint a *Környezetismeret – IV. osztály* esetében (lásd az előző oldalon).

Zene – I–IV. osztály

Témák: *Édesanyám, nekem, jaj de drága vagy;*

Weöres Sándor: *Buba éneke – Ó, ha cinke volnék...*

Részletes követelmények

a) Tantervi anyaghoz kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- kifejező éneklésre.

b) A projekthez kapcsolódó követelmények

A gyermek legyen képes:

- a zenei élmény játékban való kifejezésére;
- hangszeres kísérettel való éneklésre.

Időterv – a projekt tevékenységei napi felosztásban

Április 24., szerda, 1. nap, 1. óra

Közösen a tanítóval	Önálló tevékenység	Közösen a többi osztállyal
<p>I. o. Olvasás Szótagolás Mondatalkotás</p> <p>II. o. Olvasás Mesélés – összehasonlítás egy mai család szombat estéjével</p> <p>Mutasd be a következő cselekvéseket! Utánozd a hangjukat!</p> <p>III. o. A róka tanácsainak magyarázata Olvasás</p> <p>IV. o. Mesélés</p>	<p>I. o. Másolás Rajz: <i>Milyennek képzeled el a darázs-garázst?</i></p> <p>II. o. Gyűjts férfi és női neveket, melyek a családotban előfordulnak! Mutasd be nagyszüleidet család- és keresztnévükkel!</p> <p>III. o. Képzeld el, hogy örökbe fogadsz egy növényt/ állatot, és ezután csak te gondozod! Írd le, hogy mi mindent kell tenned! Mi lenne ezek közül a legnehezebb, hogy felelősségteljes legyen a munkád?</p> <p>IV. o. Fogalmazás: <i>Az aggódó édesanya</i> <i>A Kenyérmadár</i> c. olvasmány alapján jellemezzétek az író édesanyját!</p>	<p>Kapcsolatteremtő játék és ötletbörze A gyerekek hármас csapatokba szerveződnek, szemkontaktussal választva ki azt, akivel szívesen laknának együtt. Minden csapat ívpapíron válaszol a feltett kérdésre, majd a szomszédos csapat kérdésére is ír egy-két bejegyzést. Lényeg, hogy ne ismételjének, a felírtakat átolvasásák. +/- -szal jelöljenek. Addig folytatják a válaszadást, míg visszakérülnek saját ívjükhöz. Elmondják, milyen jó ötleteket találtak papírjukon, melyikre nem gondoltak volna. Íme a kérdések: – Mi a te dolgod iskolába indulás előtt? – Mi várható el tőled, mikor hazérsz az iskolából? – Minek nem örvendesz, ha otthon elvárják tőled? – Mit kell tenned este, a lefekvés előtti órában?</p> <p>Csapatalkotás: Két-két csapat „rokonságot/ komaságot” köt aszerint, mennyire egyeztek meg a véleményeik.</p>

1. nap, 2. óra

Közösen a tanítóval	Önállóan	Közösen a többi osztállyal
<p>I. o. A <i>Szilvánát szeméért</i> meghallgatása, közös olvasása.</p> <p>II–III. o. A <i>Füstbe ment terv</i> című vers közös feldolgozása.</p> <p>IV. o. Közigazgatási térkép készítése sablonnal, a környező megyék megrajzolásával.</p> <p>Házi feladat: I. o. szógyűjtés, kétjegyű betűk szerinti csoportosítás; II–III. o. verstanulás Záró momentum <i>Édesanyám, nekem, jaj de drága vagy!</i> kezdetű dal éneklése Egész hétre: Anyák napi versek/ énekek tanulása</p>	<p>I. o. Szógyűjtés az olvasmányból, adott kritérium alapján.</p> <p>II–III. o. Mondatalkotás a vers némely különlegesen szép szavával, régies kifejezéssel</p> <p>IV. o. Képzeletbeli utazás a térképen. Mit vinnél magaddal?</p>	<p>Mindkét csapat gyűjt intéznievalót –három oszlopba –, amikért hivatalokba kell menni a szülőknél, illetve mindkét csoport listát ír arról, milyen szolgáltatásokat kell fizetni, valamint mit kell bevásárolni havonta (milyen tartalékokat kell újratölteni).</p> <p>Feladatok erre a hétre I. Régészek: A begyűjtött „ereklyéket” osztályozzák, kronológiai sorrendbe rakják, történetet raknak ki belőlük.</p> <p>II. Hagyományörzők: Szokásokat gyűjtenek esküvő és gyermekáldással kapcsolatban.</p>

Április 25., csütörtök, 2. nap

Anyanyelv – Polgári nevelés

Közösen a tanítóval	Önállóan	Közösen a többi osztállyal
<p>II–IV. o.: Mutatják a cselekvéseket, amiket hallanak. – Piros vagy zöld ceruzát emelnek annak függvényében, hogy főnevet vagy igét hallanak</p> <p>I. Tollbamondás</p> <p>Házi feladat. IV. o.: Soroljatok fel néhányat a vidékeken élő vagy újjáéledt népszokások közül! Mutassatok be legalább egyet közülük!</p>	<p>I. o.: munkafüzetből A zsiráf</p> <p>II. o. munkafüzetből A cselekvést jelentő szavak (feladatok idővel kapcsolatos kép alapján; mondatírás)</p> <p>III. o. Családfát töltenek ki a családtagjaik nevével.</p> <p>IV. o. Kiegészítő feladatok a helyi közösséggel kapcsolatban (6/42, 4/43-tankönyv)</p>	<p>Beosztják a tennivalókat, hogy eljátszassák a 3. játékot. Csapatok közötti verseny: 1. Anagramma – családtagok, rokonok megnevezései. 2. Csoportosítás Jogaim–kötelességeim, a családban 3. Szeretet és megbecsülés a családban (mímes, szöveges improvizált játék): Játsszatok el egy családi vasárnap délutánt, amelyről egy látogató meg tudja állapítani, hogy a családtagok szeretik / nem szeretik egymást! Mindkettőt eljátsszuk mindkét csapattal, változtatva a kezdés sorrendjén. Megbeszélés: melyek a szeretet látható és láthatatlan jelei.</p>

Április 26., péntek, 3. nap – Anyanyelv – történelem – kézimunka – zene

Közösen a tanítóval	Önállóan	Közösen a többi osztállyal
<p>1. Mindenki bemutatja az otthonról hozott tárgyat, ami anyáról/apáról-fiúra/lányra szállt, és féltve őriz a család. Majd: átadva a „régészeknek”, azok rendeltetés, időrend szerint csoportosítják.</p> <p>2. Ugyanígy a családi fotókkal is.</p> <p>3. A hagyományok (babonák) felelevenítésére mindkét csapat „vendégséget” szervez, egyik esküvői, másik keresztelői alkalomra.</p> <p>Házi feladat: Családdal, otthonnal kapcsolatos szövegek, közmondások gyűjtése</p>	<p>IV. o.: <i>Hány talentumot ér? – felmérő</i></p> <p>I. o.: Idegen szöveg olvasása – rajz</p> <p>II–III. o.: Öndiktálás: <i>Füstbe ment terv</i></p>	<p>Koncentrációs játékok</p> <p>1. <i>Szihvát szeméért.</i> Mesélés láncban, amikor a mesélő a „tisztaság” szót mondja, mindenki helyet cserél, a mesélő is. Aki lábon marad, folytatja.</p> <p>2. Helycsere: Kit kellene beírnom a családfamba, vagyis: kivel vagyok én rokon az osztályból? Ha mégis volna, akinek alig akad rokona, változtathatnak a szabályon. Pl.: Ki szeretne a rokonom lenni?</p> <p>3. Mímes-improvizatív játék: Az egyik csapat egy játékos eljátszik egy házimunkát: vasalás, mosogatás stb. A másik csapatnak ki kell találnia, melyik az a házimunka. B változatként: saját csapatának kell bemutatnia az ellenfél által diktált cselekvést, így nagyobb az igyekezet.</p>
Édesanyáknak szóló dalok; Műsor összeállítása; Kórus hallgatása; Bárdos Lajos-mű		
<i>Ajándék anyukámnak –</i> közös elkészítés, kooperáció		

Április 29., hétfő, 4. nap – Anyanyelv – környezetismeret – tudományok

Közösen a tanítóval	Önállóan	Közösen a többi osztállyal
<p>I. o.: A <i>ty, Ty</i> betűk írása</p> <p>II–III. o.: <i>Az én drága édesanyám</i> – megbeszélés</p> <p>IV. o.: A <i>Mama</i> c. vers feldolgozása</p> <p>2. óra</p> <p>I–II. o.: Minek a tisztaságára kell vigyázni, mit kell rendszeresen takarítani, tisztítani?</p> <p>III. o.: Érzékszerv– érzékelés–érzet. Melyikkel mit végzünk? Hogyan kell tisztán tartani, vigyázni érzékszerveink épségére?</p> <p>IV. o.: Vázlatkészítés: Az emberi élet szakaszai.</p>	<p>Szógyűjtés: milyenek az egyetértő család tagjai?</p> <p>I. o.: A <i>ty, Ty</i> betűk írása</p> <p>II–III. o.: <i>Az én drága édesanyám</i> – fogalmazás</p> <p>IV. o.: Feladatok a vershez</p> <p>2. óra</p> <p>Tisztálkodási eszközöket rajzolnak, csoportosítva: test, lakás, ruházat, konyhai felszerelés tisztítására használják-e őket</p> <p>Gyakorlatok a munkafüzetből</p>	<p>1. Érvelj! Miért jó épp a te családotban laknod?</p> <p>2. Labdajáték: megkezdett szöveget/ közmondást kell folytatnia a labdát elkapónak</p> <p>3. Jó cselekedetek (szöveges improvizatív játék) Mindenik játékosnak adunk 1–1 tárgyat, pl. pénzérmét, bicskát, újságpapírt, zseblámpát stb. Találjanak 3 jó cselekedetre lehetőséget ezeknek a felhasználásával.</p>

Április 30., kedd, 5. nap – Rajz

Közösen a tanítóval	Önállóan	Közösen a többi osztállyal
Arcképek tanulmányozása Arányok, szín-árnyék Lazító játék: Drága Polli néni! Kérés aggóató nénékének, kihúzás – erre szóló válasz, tanács másik cetlire. Majd külön kalapba, és véletlenszerű húzás.	Családi portré készítése	Kiállítás szervezése I.: a család féltett tárgyaiból II.: a leírt szokásokból Mindkét csapat segít egy óriásplakát készítésében, mely az emberi élet szakaszait ábrázolja. Erre tűzik fel a kis leírásokat az egyes szokásokról. A portrékat is felrakják, értékelik egymás munkáját.

A produktumok összeállítása bemutatható formába

A csapatok megszerezzik, kiállítják munkáikat.
 Főpróba, mivel vasárnapig szabadok (május eleje)

A produktumok bemutatása szülők, nézőközönség előtt
 – május 5-én, anyák napján

Kézimunkák, rajzok, versek, énekek, gyermekjátékok, népi megfigyelések, hiedelmek – plakáton

A projekt értékelése

A bemutatott projekt a projekttevékenység szerint:

Irányultság szerint fókuszált projekt, a család iránti pozitív érzelmek megerősítése a cél, ugyanakkor az irodalmi alkotások, tantárgyközi kapcsolatok, a téma különböző szemszögből való megvizsgálása a jobb rálátást, véleményalkotást, lényegmegragadást szorgalmazza.

Tartalma alapján a tananyaghoz kapcsolódó projekt, azt kibővíti, elmélyíti, hisz több napon foglalkozunk vele, ugyanakkor különféle értékekkel gazdagítja.

Pantomim: Szeretetteljes és puskaporos hangulat mímélése a család mindennapjaiból

Csupa fül gyermekek

Forrósodik a helyzet!

A nagynéni közbelép

Szent a béke!

Gyerekképek, családi fotók és a hozzájuk társított kitalált, kedves szöveg

A „régészek” munkája

A megvalósítás tapasztalatai Módszertani javaslatok

A projektet a tananyagra alapoztam, mégis nem keveset változtattam azért, hogy valamiképpen a témák a család életéhez kapcsolódjanak. Ezért az elsők olvasmánya legalább a fiának párt kereső apa képével – a valódi értékek feltárásával – kapcsolódik ehhez a témához, ugyanis április végén előfordulhat, hogy még a betűtanítás időszakában tartanak. A többi osztálynak is különböző szerzők/korok tankönyveiből válogattam, hiszen e szempontból rugalmas a terv. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy az ajánlott órakeretből csak néhány anyanyelvi órát használtam fel a projektre. A fennmaradó órák lehetnek nyelvtani gyakorlatoknak szánt, vagy elmélyítést, akár más témát is feldolgozó órák. E szempontból is próbáltam szellőssé tenni a projektet, a túl részletesen kidolgozott heti tervezet ugyanis kevésbé ad szabad utat a kreativitásnak. A szabad szövegválogatás miatt figyelniük kell a funkcionális nyelvszemlélet érvényesítésére is. Olyan nyelvi és nyelvtani fogalmak kialakítását tudjuk megvalósítani, amire az adott szöveg lehetőséget biztosít.

A projektmódszer és a kooperatív tanulás gyakori alkalmazásával olyan tapasztalatszerzési és fejlesztési lehetőségeket biztosít az osztatlan osztályban tevékenykedő gyermekek számára, ami a kizárólag hagyományos frontális feldolgozással soha nem válna lehetővé. A pedagógusnak arra kell törekednie, hogy minél nagyobb mértékben biztosítsa a gyermekek egyéni aktivitását, illetve a gyermekek közti aktivitást, és – ami talán a legfontosabb – minél élményszerűbbé tegye a tanulást a gyermekek számára.